
P r i n o s i

UDK: 262.3 (497.5 35 Dalmacija) :25 "2001/2004"

Primljeno 5/2004.

KOMPLEMENTARNI PROGRAMI SUVREMENOG PASTORALA *Aktualne inicijative i duhovna događanja uz jubilejsku obljetnicu sv. Dujma*

Drago Šimundža, Split

Sažetak

Splitsko-makarska je, nekoć salonitanska nadbiskupija kroz posljednjih četiri godine u prigodi visoke obljetnice mučeništva svog zaštitnika sv. Dujma, izradila i ostvarila opsežne planove suvremenog pastorala i apostolata. Riječ je o aktualnim inicijativama i komplementarnim programima, osobnom angažmanu i širokoj suradnji. Vjera i vjerski život bili su glavna uporišta: osobno i zajedničko posuješćenje kršćanskog poziva i uloga, vjernika laika u crkvenom radu i životu, odgoj za vjersko zajedništvo i svjesno svjedočenje vjere, javni moral i opće dobro, solidarnost i dobrotvornost.

Cjelokupni se četverogodišnji plan odvijao pod zajedničkim geslom Krist izvor života i nade u novom tisućljeću. Prigodne su se inicijative i osnovni programi sukcesivno i simultano provodili. Prva je godina bila posvećena obitelji, druga župi, treća mjesnoj Crkvi, četvrta evangelizaciji i svjedočenju vjere: u sebi i svojoj okolini, obitelji i župi, Crkvi i narodu, znanosti i kulturi, javnom moralu i društvu. Župa je bila osnovna destinacija, no pratili su je, u većim ili manjim razmacima, zajednički dekanatski i nadbiskupijski molitveni i radni sastanci, katehetsko-odgojne pouke i duhovne obnove, euharistijska slavlja i kulturne priredbe.

Nova vremena i sve izazovniji razvojni procesi zahtijevaju nove pristupe i postupke u svim djelatnostima i na svim područjima. Pa i na crkvenim. U organizaciji i suradnji. Pastoralu i apostolatu. Evangelizaciji i katehezi. Iako se odavno s tim računa i polako kreće novim putovima, u splitsko-makarskoj je nadbiskupiji visoki jubilej mučeništva sv. Dujma bio povlaštena prigoda da se, uz uhodani pastoralni rad, pokrenu višestruke inicijative i primijene različiti modeli i metode suvremenog dinamična pastoralna.

Zaštitnik splitsko-makarske, nekoć solinske Crkve, biskup i mučenik Dujam, u starokršćansko je doba, krajem trećeg i početkom četvrtog stoljeća, predvodio salonitansku biskupiju. Organizacijski uspješno i svetački dostojanstveno. U posljednjem je rimskom progonu kršćana mučen i pogubljen 10. travnja 304. godine. S njim su mučenički posvjedočili svoju vjeru svećenik Asterije i đakon Septimije te četvorica vjernika laika: Antiohijan, Gajan, Paulinijan i Telijski, a nešto poslije, u kolovozu iste godine, i sv. Staš, Anastazije.

1700. obljetnica tih događaja, kontinuirani rast vjere na našem području i povijesno značenje Sveca-zaštitnika opravdano su potakli različita pastoralna, duhovna i kulturna događanja u cijeloj nadbiskupiji. Svjesna dubokih korijena evanđeoske poruke na svom tlu, čvrsto utkane u hrvatsku povijest i kulturu, i današnjih kompleksnih zbivanja, stvaranja pluralističkog društva i nove (post)moderne civilizacije, splitsko-makarska je Crkva s nadbiskupom Marinom na čelu, u prigodi Dujmova jubileja, posvetila posebnu brigu novim pastoralnim programima koji nude praktične smjernice te istodobno omogućuju i zahtijevaju široku suradnju i odgovornu kreativnu slobodu.

1. OSNOVNA POLAZIŠTA I SREDIŠNJE IDEJE

Vjera i vjerski život bili su glavna uporišta: osobno i zajedničko posvješćenje kršćanskog poziva i krsnih obećanja, značenje i uloga vjernika laika u crkvenom radu i životu, solidarnost i dobrotvornost, odgoj za vjersko zajedništvo i crkvenost, smisao za javni moral i opće dobro, poznavanje svoje prošlosti i svjesno svjedočenje vjere.

Nadbiskupski se ordinarijat dugo za to pripremao. Suradnja je bila višestruka. Na stručnoj i praktičnoj razini: zajedničkoj, dekanatskoj i župnoj. Pastoralni su djelatnici i župne zajednice bili

glavna određenja. U pripremama su sudjelovale različite skupine i timovi: od nadbiskupijskih ustanova i vijeća preko župnika-dekana i profesora Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Splitu do redovničkih zajednica te crkvenih pokreta i udruga. I vjernici su laici bili vrlo aktivni, poglavito katehiste i kateheti.

Svjesno smo naglašavali izravni povod: povijesnu stvarnost i jubilejsku proslavu. No, istini za volju, same po sebi nisu bile cilj. Cilj je bio dinamičan pastoralni rad: uočavanje konkretne zbilje i kršćanske perspektive te opća duhovna obnova u skladu s jasnim usmjerenjem o stalnoj obnovi Crkve (GS, 44) i njezinu neprestanom "posadašnjenju". Pastoralni su se planovi pritom zaustavljali s jedne strane na strukturalnim suodnosima i suvremenim metodama u svećeničkom radu i vjerničkom apostolatu, s druge na izgradnji religiozne svijesti i zajedničkoj suradnji. U crkvenom i društvenom životu.

U svezi s tim su se sustavno redala komplementarna promišljanja i aktualne inicijative. Često smo organizirali sastanke i slali različite obavijesti, domišljali osnovne planove i pisali pomoćne materijale. Naglasci su bili na suočenju s konkretnim okolnostima i kršćanskim poslanjem, duhovnim vrednotama i vjerskim po(r)ukama; na župnoj katehezi i molitvi; na osobnoj izgradnji i općem dobru. Posebna je pozornost usmjerena obiteljskoj tematici i pozivu vjernika laika, župskoj suradnji i društvenoj solidarnosti, eklezijalnoj svijesti i evangelizacijskom poslanju svih vjernika, prihvaćanju konkretne zbilje i ulozi naroda Božjeg u službi kršćanske poruke. U skladu sa sociopsihološkim spoznajama i prokušanim iskustvom da vjerski odgoj zahvaća cjelovitu osobu u njezinoj misli i djelu, tematska se je problematika širila na različita područja života. Javna i privatna.

Pod tim su se vidom svi programi usmjeravali prema župnim zajednicama i pastoralnim djelatnicima; dapače prema različitim pokretima, udrugama i zvanjima, posebno katehetima i katehisticama, školama i kulturnim ustanovama. Pojedini su se koncepti zajednički doradivali i disperzivno razdvajali na pojedine skupine i staleže, zvanja i uzraste. S višestrukim modelima i primjenama. Poticaji su bili slični, pristupi raznoliki. Koliko u vjerskoj pouci, znanju i svjedočenju, toliko u širim duhovnim i društvenim, kulturnim i odgojnim aspektima suvremene stvarnosti i konkretnih mogućnosti. Župnici su, u svezi s tim, i njihovi suradnici upozoreni da sami, prema svojim prilikama, akomodiraju pojedine smjernice, programe i planove.

2. SUKCESIVNI PRISTUPI I SIMULTANI MODELI

Cjelokupni je četverogodišnji plan bio dinamično zamišljen pod zajedničkim geslom Krist izvor života i nade u novom tisućljeću. Sve je na vrijeme planirano i povezano dograđivano, kako bi se pojedine točke sukcesivno ali i simultano pastoralno provodile. Jasnije rečeno, naznačeni su se programi i prigodne inicijative, uz osnovni tradicionalno uhodani pastoral, međusobno slijedile te iz godine u godinu komplementarno dopunjale i ostvarivale. Koliko postupno, toliko i povezano, zajedno. Poglavitito u osnovnim životnim i katehetskim, vjerskim i odgojnim susretima i promišljanjima.

Prva je godina - upravo 2001. - u trogodišnjoj pripremi vjerski i sociološki bila posvećena obitelji. Osnovnoj stanici vjere i Crkve, života i naroda. Programi su rađeni pod poticajnim geslom *Obitelj izvor života*. Pred očima su nam bile duhovne i društvene vrijednosti, ali i neizbježne egzistencijalne i moralne krize u braku i obitelji. U svezi s tim su priređivani posebni nagovori i pouke, predavanja i homilije, molitveni susreti i poučni skupovi, tribine i duhovne obnove. U središtu je bila religiozna i društvena perspektiva, cjelovit odgoj i kršćansko svjedočenje. Razlog je dobro poznat. Obitelj je Crkva u malom. U njoj se dijete rađa ne samo tjelesno nego i duhovno. Socijalizira se i personalizira, poučava i odgaja.

Druga je godina - 2002. - bila godina župne zajednice. Planirali smo je pod motom: *Župa zajednica vjere i života*. U tom smo obzorju promišljali o vjerskom životu i župnom zajedništvu, solidarnosti i suradnji, o koordiniranu pastoralnom radu i sve potrebnijem apostolatu u društvu i kulturi, znanosti i školi, politici i gospodarstvu. Osobita je briga posvećena radu u župi, pri čemu je posebno naglašavana koordinatorska uloga župnikâ i njihova organizirana suradnja sa svim suradnicima, posebno s pastoralnim i ekonomskim vijećima, katehetima i drugim dobrotvorno i pastoralno angažiranim vjernicima. U svezi s tim se svesrdno preporučivao i zahtijevao jedan od najvažnijih aktualnih projekata u našoj Crkvi: organiziranje i osnivanje malih župnih zajednica te odgovoran rad s njima.

Slijedeća je, treća godina - 2003. - bila posvećena mjesnoj Crkvi, splitsko-makarskoj nadbiskupiji, pod geslom *Mjesna Crkva znak i svjedok spasenja*. U njoj je, učvršćujući osnovne programe vjerskog odgoja i konkretnog života, glavna intencija bila usmjerena na eklezijalnu strukturu. S jedne strane na značenje mjesne Zajednice i

njezinu ulogu, snažniji doživljaj crkvene i društvene solidarnosti, svijesti da smo svi Crkva i da nam je isto poslanje u različitosti službe (AA, 2), s druge o produbljenju euharistijskog zajedništva i aktualnom svjedočenju vjere, o kršćanskom poslanju i spoznaji da smo svi zajedno - i kao zajednice i kao pojedinci - znak i svjedok Kristova spasenja.

Završna, Jubilejska godina sv. Dujma - 2004. - u sebi je, pod geslom *Stopama vjere*, sabirala i potvrđivala našu kršćansku retrospektivu i perspektivu, povijesnost i uvijek novu snagu etičkog življenja i religioznog života. U sebi i svojoj okolini: obitelji i župi, Crkvi i narodu, znanosti i kulturi, javnom moralu i društvu. Sam izričaj *Stopama vjere* indikativno upozorava s jedne strane na Dujmovu baštinu, s druge na suvremene procese i kršćansku svijest. Savjesno prihvaćanje i građenje duhovnih i materijalnih vrednota.

Pod tim je vidom splitsko-makarski nadbiskup mons. Marin Barišić Dujmovu godinu svečano proglasio: godinom vjere i duhovne obnove u cijeloj Nadbiskupiji. Posebno je pritom naglasio potrebu posvećenja i ostvarivanja krsnih obećanja. Na crkvenom i društvenom području. U svakodnevnom zalaganju i brizi za opće dobro. U duhovnom, kulturnom, odgojnom, socijalnom, dobrotvornom i evangelizacijskom radu. U obitelji i župi, Crkvi i Državi.

3. VAŽNIJI POSTUPCI I PASTORALNA SURADNJA

Koliko su pojedini prijedlozi i programi po svojoj naravi bili raznoliki, toliko su konkretistički akomodirano bili primjenjivani. Odvijali su se na tri osnovne razine: župnoj, dekanatskoj i nadbiskupijskoj. Ponekada su, poglavito na župskim i nadbiskupijskim zajedničkim sastancima, bili jedinstveni za sve vjernike, dok su ponekad pripremani samo za pojedina zvanja ili dobne uzraste. Voditelji su pojedinih programa i auktori poticajnih materijala, odnosno župnici i organizatori o tome vodili računa. Suradnja je bila korektna, primjena ili akomodacija konkretnim prilikama na terenu s razlogom poštivana.

Mnogo je faktora u tome uspješno sudjelovalo. Jedan od važnijih je svakako dobra informacija i odgovornost pastoralnih djelatnika. S jedne strane u početnim sastancima i dogovaranjima svih svećenika, s druge u tematskim rekolekcijama na dekanatskoj i nadbiskupijskoj razini, u studijskim danima i permanentnom obrazovanju.

Župa je bila osnovna radionica, no pratili su je, u većim ili manjim razmacima, zajednički dekanatski i nadbiskupijski susreti i skupovi: molitveni i radni sastanci, katehetsko odgojne pouke i duhovne obnove, euharistijska slavlja i homiletska razmišljanja, pučke pobožnosti i vjernička hodočašća, izletnička druženja i sportska natjecanja, priredbe mladih i vjeronaučne olimpijade, dobrotvorne akcije i prijateljska druženja, zajednički razgovori i stručne tribine, organizirani župni tjedni i središnja godišnja slavlja.

Pojedina su godišta počinjala po Bogojavljenju i trajala do potkraj građanske godine. Korizma je bila povlašteno razdoblje. Deveti i deseti mjesec također. Važni su bili i veći blagdani, župna kateheza i sakramenti inicijacije, prigodne svečanosti i župne proslave, devetnice i trodnevnice svetaca zaštitnika, uhodane pouke i povremene tribine, odabrane nedjelje kroz godinu i druge prigode. Posebno su tematski pripremani i organizirani spomenuti Župni tjedni i nadbiskupijska Središnja slavlja, koja su (u Solinu ili Vepricu i Splitu) okupljala po više desetaka tisuća hodočasnika iz svih župa.

Župnici su bili glavni organizatori i voditelji pojedinih programa u svojim zajednicama i župnim skupinama. Po volji su ih, u skladu s okolnostima u kojima rade, zajedno sa svojim suradnicima, pripremali i akomodirali u svojoj sredini. Naravno, imali su stalnu potporu u široj suradnji stručnih timova, profesora Katoličkoga bogoslovnog fakulteta i drugih suradnika, pojedinih biskupskih vikarijata i vijeća, koji su im za različite prigodne programe, svećeničke rekolekcije te nastupe na tribinama i duhovnim obnovama bili na raspolaganju. U toj smo misiji izdavali različite radne materijale, programske i pomoćne. Nadbiskup je redovito upućivao svoje božićne, korizmene i uskrsne poslanice, prigodne obavijesti i svoja cjelovita izlaganja za središnja slavlja. Uz to su, u tematskoj koncepciji osnovnih usmjerenja, brižno spremeni pismeni radovi i poticajne smjernice: prigodne brošure i katehetske pouke, meditativna građa i propovjedne natuknice, različiti plakati i poticajna devocionalija, prigodne upute i liturgijski vodiči. Dapače, organizirane su različite škole i pouke, komponirane prigodne skladbe i pripremani zajednički zborovi i priredbe.

4. DRUŠTVENA PODRUČJA I KOMPLEMENTARNI PROGRAMI

Religiozni su motivi, kako rekosmo, bili središnja okosnica i glavna orijentacija. S jedne strane reafirmiranje osnovnog pastoralala, euharistijsko zajedništvo i čvrstoća vjere, s druge prihvaćanje suvremenih metoda i poticanje osobnih inicijativa, putova nove evangelizacije i efikasne kateheze, posuvremenjenja djelatnog apostolata i kršćanske dobrotvornosti, istinskog svjedočenja i koordiniranih pastoralnih timova.

U tom je svjetlu jedna od važnijih inicijativa bilo promicanje uloge vjernika laika, Njihovo uključivanje u konkretnu suradnju i odgovoran rad. Na župnoj i nadbiskupijskoj razini. Posebno je naglašavano značenje pastoralnih i ekonomskih vijeća, zatim odgojni rad s mladima svih dobi, s roditeljima i dobrotvornim zajednicama. Istodobno smo, svjesni različitih stupnjeva vjere i crkvenosti, namjerno isticali rad s rubnim i angažiranim vjernicima. U toj smo percepciji uporno promicali jedan od najvažnijih projekata u našoj Crkvi: formiranje i organiziranje malih župnih zajednica: dobrotvorne, obiteljske, ministrantske, zajednice mladih i liturgijsko-molitvene, koje bi volonterski surađivale sa župnikom u župnom pastoralu i apostolatu. (U tom je vidu Nadbiskupija u suradnji s Katoličkim bogoslovnim fakultetom u Splitu organizirala Školu za animatore koja je trajala dva semestra i instruirala više od 250 voditelja spomenutih župnih zajednica, a Katehetski ured u Splitu katehetsko pedagoški tečaj za Tete u vrtićima koje su se osposobile za odgojni predškolski rad i vjeronaučnu pouku s najmlađima.

Uz religiozno-pastoralne posebno su bili znakoviti pastoralno-zabavni, športski i kulturni programi. U prvom redu druženje s mladima, primjerice s krizmanicima i ministrantima i pripravnicima za svećenička i redovnička zvanja, župnim zajednicama i različitim profesionalnim skupinama. U toj su perspektivi organizirana mnoga natjecanja i olimpijade, molitvena bdijenja i euharistijska klanjanja, duhovni susreti i izleti, stručne tribine i glazbene večeri; dapače, prigodna predavanja, igrokazi i koncerti.

Jedan od značajnijih kulturnih programa bila je suradnja s osnovnim i srednjim školama na području Splitsko-makarske nadbiskupije. Na tom smo planu s Uredom za prosvjetu i kulturu Županije splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske ostvarili literarno i likovno natjecanje mladih na sve tri središnje godišnje teme. Na zajedničkim je natjecanjima sudjelovalo svake godine oko 140 srednjih i osnovnih škola s oko 1500 do 2000 učenica i učenika

sa svojim voditeljicama i voditeljima: profesorima i nastavnicima iz vjeronauka, hrvatskoga jezika, likovne umjetnosti, glazbe i nekih drugih predmeta. Nakon obrade cjelokupnih materijala povjerenstva su iz godine u godinu birala najvrjednije radove koje smo objavili u tri prigodna zbornika prema naznačenim godištim: Obitelj izvor života, Župa zajednica vjere i života i Mjesna Crkva znak i svjedok spasenja.

Dobrotvornost je, u znaku solidarnosti i evanđeoske samarijanske pouke, u svim događanjima imala važno mjesto. Nadbiskupski je Caritas tih godina poduzimao različite inicijative. Intenzivirao je svoja zalaganja i otvorio dnevno samostalno blagovalište za 120 osoba; pojačao je, u suradnji s nadbiskupijskom upravom, službe za pomoć starim, bolesnim i nemoćnim kojima se hrana dnevno raznosi; uredio je prostore za dnevna sastajališta starih i osamljenih osoba. Nadbiskupija je reorganizirala i ekipirala Obiteljsko savjetovalište te razvili dobrotvorne akcije prema osobama s posebnim potrebama i brojnijim obiteljima. Ostvarena je inicijativa duhovne suradnje i pomoći prilikom krštenja petog djeteta, odnosno djece nakon četvrtog djeteta.

U toj smo jedinstvenoj koncepciji Caritasa i pastoralala, svjesni sve većih izazova i razvijanja zajedničke svijesti o dobrotvornom služenju Crkve, posebnu brigu posvetili formiranju i radu župnih dobrotvornih zajednica u svakoj župi.

Istodobno smo, vjerujući da je bolnica zajedničko javno dobro, razvili dobrotvornu suradnju s Bolničkim centrom u Splitu. Na našim smo Središnjim slavljinama prikupljali pomoć za pojedine bolesničke i bolničke potrebe te uz posebne doprinose iz Nadbiskupije potpomagali razvojne programe na pojedinim odjelima. Tako smo, primjerice, jedinici Intenzivne dječje njege na Dječjem odjelu kupili elektro-encefalograf (EEG), zatim na nekim drugim odjelima potpomogli kupnju potrebnih aparata te sudjelovali u troškovima za klimatizaciju bolničkih prostorija za intenzivnu njegu i neke druge prostorije.

Zajedno smo s tim, u cilju razvoja dobrotvornosti i dobrotvorne svijesti, poticali međusobnu pomoć i zajednički sudjelovali u općim i posebnim potrebama. Jedan od nadbiskupijskih ovogodišnjih dobrotvornih programa jest financijska pomoć za dovršenje Doma za djecu s posebnim potrebama u Solinu, kao i neki drugi složeniji i dalekosežniji planovi.

5. POSEBNA DOGAĐANJA U DUJMOVOJ GODINI

Dujmova je jubilejska obljetnica bila u središtu svih zbivanja. Uz spomenute je programe imala i obilježje povijesne memorije i vanjskih slavlja. Jer, koliko god je osobna, vjera je u svojoj biti i društvena, svjedočka i povijesna stvarnost. Ne trebaju joj manifestacije, ali joj je potrebna primjerena javnost i medijska vidljivost. Pod tim su vidom svih spomenutih godina organizirani različiti zajednički susreti i javni molitveni sastanci.

U tom su svjetlu u Dujmovo godini, uz naznačene tematske cjeline i glavne vjerske sadržaje, važni projekti bili: crkvene svečanosti i pučke pobožnosti, vjernička hodočašća i javni skupovi, kulturna događanja i jubilejska izdanja. Hodočašća su usmjerena na tri sakralna mjesta Dujmova štovanja: 1. u Solinu: na Svečev prvotni grob i starokršćansku baziliku iz 5. stoljeća na Manastirinama, na rimski amfiteatar gdje je sveti biskup mučen sa svojim izabranim vjernicima, zatim na prvotni salonitanski oratorij i episkopalni centar te groblja i grobove poznatih solinskih svetaca-mučenika; 2. u Splitu: u Dujmovu katedralu i Kaptolsku riznicu gdje mu se čuvaju moćnici i vjekovni spomeni štovanja u svim vrstama crkvenog umijeća i umjetničkog stvaralaštva; 3. u Rimu: u lateransku baziliku i kapelu sv. Venancija, sagrađenu uz krstionicu spomenute bazilike, gdje je još u 7. stoljeću pohranjen dio Svečevih moćiju s najstarijim Dujmovim likom.

Crkvene su svečanosti u Dujmovo obljetnici, osobito u Splitu uz Dujmov blagdan, imale jubilejska povijesna i aktualno poticajna obilježja. Devetnicu su predvodili redom naši hrvatski (nad)biskupi s tematskim propovijedima. Na bogoštovlju su se izmjenjivali različiti crkveni zborovi. Poslije mise su svake večeri, svih devet dana, priređivani sakralni koncerti. Izvodili su ih vrsni pjevači i glazbenici, orguljaši i profesionalni orkestri, visovi i zborovi iz zemlje i inozemstva. Posebno je bila doživljena Dujmova oporuka, oratorij katedralnog kapelnika maestra Šime Marovića, skladan za jubilarnu obljetnicu. Dirigirao je sam kompozitor. Sudjelovao je mješoviti zbor splitske katedrale, orguljašica maestra s. Mirta Mačina-Škopljanac i komorni orkestar Hrvatskog narodnog kazališta.

Od 1. do 7. svibnja, pred Svečev blagdan, u svim je našim župama održan Župni tjedan s posebno pripremljenim i tiskanim materijalima. Tradicionalna večernja u katedrali, 6. svibnja uoči blagdana, otvaranje Dujmova moćnika, Nadbiskupova riječ i pozdrav Papina izaslanika s visokim uzvanicima, kardinalima i (nad)bis-

kupima, zatim svečanosti. Blagdanska procesija i koncelebrirana misa na splitskoj obali, koje je predvodio izaslanik Sv. Oca Ivana Pavla II. kardinal Jan Pieter Schotte s Dujmovim nasljednikom mons. Marinom Barišićem, kardinalima Josipom Bozanićem i Vinkom Puljićem, papinskim Nuncijem u Hrvatskoj i tridesetak (nad)biskupa, s dvjesta i pedeset svećenika, velikim brojem crkvenih i društvenih čelnika, predsjednikom Države i Vlade, crkvenih premeta, kanonika, profesora teologije, župnika i redovnika, devet stotina crkvenih pjevača i osamdeset tisuća nazočnih vjernika - dali su Dujmovu jubileju povijesni biljeg te javno duhovno, crkveno i društveno značenje u novim vremenima.

U Splitu su se, uz Gradsko Poglavarstvo, u proslavu Sveca-zaštitnika uključile mnoge kulturne, prosvjetne, sportske, gospodarske i druge ustanove. Bilo je dosta izložaba i predavanja, scenskih prizora i glazbenih priredaba, sportskih natjecanja i drugih duhovnih i kulturnih programa i događanja (ukupno više od 160 zabilježenih programa).

Splitsko-makarska je nadbiskupija u suradnji s Književnim krugom Split izdala faksimilno izdanje glasovitog kodeksa Evangelium Spalatense, najstarije knjige u Hrvatskoj (jedne među najstarijima u Europi, na kojoj su polagali prisegu hrvatski kraljevi i biskupi splitske metropolije, poput Grgura Ninskoga). Također je pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture RH i u suradnji s uglednim splitskim kulturnim ustanovama priredila prigodnu izložbu Štovanje sv. Dujma kroz vjekove te zajedno s Crkvom u svijetu izdala spomen-katalog o sv. Dujmu i njegovu štovanju u povijesnim, dokumentarnim, literarnim, sakralnim i likovnim spomenicima i djelima.

Istodobno je, u organizaciji Katoličkoga bogoslovnog fakulteta i Arheološkog muzeja u Splitu, priredila Međunarodni znanstveni simpozij Salonitansko-splitska Crkva u prvom tisućljeću. Osim toga, uz niz naznačenih prigodnih pastoralnih izdanja, izdala je - u nakladničkoj suradnji Crkve u svijetu i splitskog ogranka Matice hrvatske, ilustriranu spomen-knjigu *Stopama vjere*. U pripremi su još tri važna jubilejska djela: zbornik radova s Međunarodnog simpozija i dvije značajne monografije o povijesnom i sadašnjem stanju splitsko-makarske Crkve.

* * *

Naravno, sve što smo radili i što radimo nije stvar trenutnog zalaganja. To su praktične smjernice i čvrsta podloga za sustavnu djelatnost. Moramo povratiti povjerenje u obiteljske vrijednosti,

župno zajedništvo i misijsku ulogu svih krštenika. Promicati predbračne pouke i obiteljsko zajedništvo, katehezu odraslih i izgradnju malih župnih zajednica, dobrotvornost i aktivnu suradnju svećenstva i vjernika laika.

Novi društveni procesi zahtijevaju suvremeni pastoral i dinamičan rad. Moderni pluralizam i demokratska kretanja na to nametljivo potiču. Jer, koliko god je istina da društveni sustavi nisu presudni za kršćane i kršćansko poslanje, liberalna je demokracija, kao natjecateljski sustav, veoma izazovna. Neprestano izaziva i nudi, ali ništa ne daje na dar. Traži ozbiljne planove i programe. Zahtijeva organizaciju i akciju. Red i rad. Potiče inicijativu i poduzetnost. Tko to ne prihvati, u modernom pluralističkom društvu gubi. No, riječ Božja je neprolazna i Duh Božji trajno obnavlja srca vjernika i lice zemlje.

COMPLEMENTARY PROGRAMME OF CONTEMPORARY PASTORAL

Summary

Marking the high anniversary of St Dujam's, its patron's, martyrdom, The Split-Makarska Archdiocese, formerly the Salona Archdiocese, worked out and completed some extensive plans of contemporary pastoral and apostolate during the last four years. These consisted of actual initiatives and complementary programmes, personal engagement and extensive cooperation. Faith and religious life were the main points of reference: personal and common awareness of Christian vocation and the role of the believers-laymen in the church work and life. education for religious togetherness and deliberate witnessing of faith, public morality and common welfare, solidarity and charity.

The entire four-year plan was developed under the common motto "Christ the Well of Life and Hope in New Millennium". Occasional initiatives and basic programmes were successively and simultaneously carried out. The first year was dedicated to the family, the second to the parish, the third to the local Church, the fourth to evangelisation and witnessing of faith: in person and in one's community, in family and parish, in the Church and among common people, in science and culture, in public morality and

society. Parish was the basic destination; however, at greater or shorter intervals, mutual deanery and archdiocesan praying and working meetings, catechetical-educational lessons and spiritual renewals, Eucharist celebrations and cultural performances accompanied it.

Predstavljanje faksimilnog izdanja Splitskog evangelijarja (VII. st.) na kojemu su polagali prisegu hrvatski kraljevi i biskupi Splitske metropolije.